

‘De aarde kán niet ziek zijn’

Moderne stedelingen staan te ver van de natuur af, meent hoogleraar duurzaamheid Gail Whiteman. Daarom hakken ze geen duurzame knopen door. Ze brengt managers naar buiten.

INTERVIEW

Ad Bergsma

Ondanks het groeiend aantal bedrijven dat duurzaam werkt kachelt het milieu achteruit. Gail Whiteman, hoogleraar duurzaamheid, management en klimaatverandering aan de Erasmus Universiteit, vergelijkt het met overgewicht. Hoewel vetarme diëten populair zijn, worden mensen steeds dikker.

Iedere supermarkt verkoopt koekjes die de consument verleiden met de belofte dat ze suiker- of vetvrij zijn, maar die toch ongezond zijn. Iets soortgelijks gebeurt volgens Whiteman op grote schaal met het milieu. Veel ondernemingen hebben begrippen als duurzaamheid en ecologie in hun strategie opgenomen. Van de bedrijven met een omzet van meer dan een miljard, maakt bijvoorbeeld bijna driekwart werk van het terugdringen van de CO₂-uitstoot. Toch neemt de uitstoot nog steeds toe. De maatregelen zijn nog te gefragmenteerd om te leiden tot duidelijke verbeteringen.

Whiteman gebruikt voorbeelden uit haar eigen leven om te illustreren waar het misgaat. Haar zoon Max merkte uit het huis kijkend bijvoorbeeld op dat “de aarde niet ziek kan zijn. Als het wel zo zou zijn, dan zou ik dat moeten voelen”. Haar zoon heeft tot op zekere hoogte een punt, zegt Whiteman, maar dat komt omdat hij als stadsjongen de vaardigheden mist subtiele veranderingen in de natuur waar te nemen.

Whiteman gebruikt als toelichting een voorval uit haar eigen studietijd, toen zij onderzoek deed naar de manier waarop de Cree-indianen in het noorden van Canada zichzelf in barre omstandigheden in leven houden, door de natuur goed waar te nemen en daar slim op in te spelen. “Mijn doel was te leren hoe zij hun omgeving managen, en de meest waardevolle les kreeg ik op de eerste dag. Het was het begin van de winter en ik liep achter jager Freddy aan langs

een koude, wilde rivier. We zijn op weg naar een depot waar brandstof ligt opgeslagen. Ik kijk precies wat Freddy doet, maar ik draag een blik voor mijn buik, zodat ik niet kan zien waar ik mijn voeten zet. Ik weet niet dat de rotsen bedekt kunnen zijn met zwart ijs. Ik glijd uit en kom tot mijn middel in de rivier terecht.”

Het krachtige water maakt het onmogelijk er zelf uit te klimmen, maar Freddy hoort Whitemans harde geschreeuw, draait zich om en trekt haar uit het water. “Ik moet van hem onmiddellijk mijn natte kleren uittrekken en krijg zijn droge sokken aan. Daar gaan plastic zakjes omheen zodat ik mijn laarzen weer aankan. Ik wil alleen nog maar terug naar huis. Freddy dwingt me echter verder te lopen naar het brandstofdepot. Achteraf begrijp ik dat hij mij daarmee heeft gered, want ik was al aardig onderkoeld en alleen zware lichamelijke inspanning zou mij in die situatie weer warm kunnen krijgen.”

Het bijna-ongeluk is gunstig voor het onderzoek van Whiteman. Ze verbreedert met de lokale bevolking, die verhalen vertelt over hun eigen bijna-ongelukken. “Uiteindelijk leer ik mij net zo te gedragen als de Cree. Volkomen praktisch. Ik deed gewoon wat gedaan moest worden.”

De moderne mens lukt het te weinig deze stap te zetten, omdat het in de moderne stedelijke omgeving veel moeilijker is waar te nemen waar de grenzen van de natuur liggen. Whiteman: “Neem de orkaan en overstroming die New York vorig jaar troffen. Klimaatwetenschappers hadden de burgemeester verteld dat een dergelijke orkaan onvermijdelijk zou komen, maar niemand nam de vereiste voorzorgsmaatregelen.” Net als de zoon van Whiteman keek de burgemeester naar alles wat zo vertrouwd leek. De verwachte onaangename verrassing werd gewoon niet ingecalculleerd.

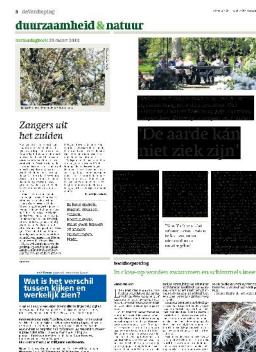
Een doorbraak is volgens Whiteman mogelijk als we meer contact zouden maken met onze natuurlijke

omgeving. “Ook in een haven als die van Rotterdam komen tussen het drijvende plastic vogels voor. En voor iemand die in Canada is opgegroeid zoals ik, zijn reigers erg speciaal, hoewel jullie ze allemaal heel gewoon vinden.”

Zulke observaties helpen wijs te worden in de natuur en de grenzen die ze stelt. Whiteman geeft daarom in de regel buiten les. “In het begin hebben MBA-studenten, die veel geld hebben betaald voor de opleiding, daar wel eens moeite mee, maar na verloop van tijd willen ze niet anders meer. Ze zijn dan teleurgesteld als we vanwege de stromende regen binnen blijven.”

Whiteman organiseert ook cursussen voor managers in de Alpen. “De voorlopers op het gebied van duurzaamheid kunnen dan met eigen oog zien wat er al is veranderd, en dat geeft een duidelijker gevoel van urgentie en meer motivatie.”

De klimaatverandering en de ecologische achteruitgang kunnen echter niet louter met de eigen zintuigen vastgesteld worden. We hebben volgens Whiteman ook de observaties van natuurwetenschappers nodig en mensen die ze vertalen. In haar oratie geeft Whiteman het voorbeeld van een wetenschappelijke publicatie die enorme schoorstenen van ronddraaiend water beschrijft voor de kust van Groenland. Het lijkt erop dat deze massale werveling van water aan het verdwijnen is. Whiteman: “Dit klinkt niet erg belangrijk, maar het zou kunnen dat op deze

manier een van de motoren van de Warme Golfstroom verdwijnt en dat we in Europa te maken krijgen met veel koudere winters.”

Het is volgens Whiteman noodzakelijk beter te luisteren naar de boodschappen die de wetenschap ons geeft. “Aan de hand hiervan kunnen we bepalen hoe we duurzaamheid daadwerkelijk kunnen vergoten. Cruciaal in mijn werk is te proberen managers van bedrijven te leren dat beter te begrijpen hoe omslagpunten in de natuur werken en hoe die vermeden kunnen worden.” Daarnaast probeert Whiteman samenhang aan te brengen in het debat over duurzaamheid. Whiteman: “In overleg met ecologen kom ik uit op negen hoofdtaken voor de toekomst. Duurzaamheid bereiken we door tegelijkertijd te werken aan klimaatverandering, de verzuring van de oceaan, de hoeveelheid ozon in de stratosfeer, veranderingen in gebruik van land en zoet water, chemische vervuiling, fijnstof in de lucht, het verlies van biodiversiteit en de cyclus van stikstof en fosfor. Inderdaad een enorme taak, maar als we de problemen in samenhang zien, komen we met betere oplossingen. Als we gewoon doen wat nodig is, komt het goed.”

Beluister een podcast van Gail Whiteman over duurzaam ondernemen op: www.guardian.co.uk/sustainable-business/audio/planetary-boundaries-limits-earth-podcast

‘Als we de problemen in samenhang zien, komen we met betere oplossingen’
 ‘New York wist dat orkanen eraan zaten te komen, maar niemand nam maatregelen’

Hoogleraar Gail Whiteman geeft managers bij voorkeur buiten les: 'Dat geeft hun een duidelijker gevoel van urgentie'.

FOTO CHRIS GORZEMAN

BACK SEARCH